

KODEKS SPÓŁEK HANDLOWYCH

ŁĄCZENIE, PODZIAŁ I PRZEKSZTAŁCANIE SPÓŁEK

Komentarz

redakcja naukowa

Marek Michalski

Maciej Koźuchowski

Małgorzata Badowska, Michał Boryczka, Maciej Boryczko
Krzysztof Jasiński, Marcin Kasprzyk, Maciej Koźuchowski
Karolina Krzał, Tomasz Maślak, Marek Michalski
Katarzyna Olszak, Julia Trzmielewska, Małgorzata Wilczyńska
Bartłomiej Woźniak, Monika Żulińska

EDYTOWALNE WZORY DOSTĘPNE NA STRONIE INTERNETOWEJ

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

KODEKS SPÓŁEK HANDLOWYCH

ŁĄCZENIE, PODZIAŁ I PRZEKSZTAŁCANIE SPÓŁEK

Komentarz

redakcja naukowa

Marek Michalski

Maciej Kożuchowski

Małgorzata Badowska, Michał Boryczka, Maciej Boryczko
Krzysztof Jasiński, Marcin Kasprzyk, Maciej Kożuchowski
Karolina Krzal, Tomasz Maślak, Marek Michalski
Katarzyna Olszak, Julia Trzmielewska, Małgorzata Wilczyńska
Bartłomiej Woźniak, Monika Żulińska

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 31 maja 2018 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne i łamanie
Violet Design Wioletta Kowalska

Komentarz opracowali:

Małgorzata Badowska – dział I rozdz. 2 art. 508, 511; dział I rozdz. 3 art. 523, 524; dział II art. 543, 547; dział III rozdz. 1 art. 566, 568
Michał Boryczka – dział I rozdz. 2[1] art. 516[1]–516[11]; dział II art. 550, 550[1]; dział III rozdz. 1 art. 569, 570; dział III rozdz. 6 art. 584[11]–584[13]
Maciej Boryczko – dział I rozdz. 2 art. 504, 505; dział I rozdz. 2[1] art. 516[12]–516 [19]; dział II art. 539, 540; dział III rozdz. 1 art. 560, 561; wzory nr: 4, 11, 14
Krzysztof Jasiński – dział I rozdz. 2 art. 506, 509, 510, 514; dział I rozdz. 3 art. 521, 522; dział II art. 541, 544, 545; dział III rozdz. 1 art. 567; wzory nr: 5–7, 12
Marcin Kasprzyk – dział I rozdz. 2 art. 500, 501; dział II art. 535, 536, 538[1]; dział III rozdz. 5 art. 581–583; wzory nr: 2a–3, 9a–10, 16
Maciej Koźuchowski – dział I rozdz. 2 art. 502–503[1]; dział II art. 537, 538; dział III rozdz. 1 art. 559; dział III rozdz. 6 art. 584[8]
Karolina Krzał – dział I rozdz. 2 art. 507, 513; dział I rozdz. 3 art. 519, 520, 525, 527; dział II art. 542, 546; dział III rozdz. 1 art. 562, 563; dział III rozdz. 6 art. 584[9]; wzory nr: 15a, 15b, 17
Tomasz Maślak – dział I rozdz. 2 art. 512, 515, 516; dział I rozdz. 3 art. 517, 518, 526; dział II art. 548, 549; dział III rozdz. 1 art. 564, 565
Marek Michalski – Wprowadzenie
Katarzyna Olszak – dział II art. 528–530; dział III rozdz. 6 art. 584[2]–584[4]
Julia Trzmielewska – dział III rozdz. 2 art. 571–574
Małgorzata Wilczyńska – dział I rozdz. 1 art. 491–493; dział III rozdz. 1 art. 552; dział III rozdz. 6 art. 584[1], 584[10]
Bartłomiej Woźniak – dział I rozdz. 1 art. 494–497; dział I rozdz. 2 art. 498, 499; dział II art. 531–534; dział III rozdz. 1 art. 551, 553–558; dział III rozdz. 6 art. 584[5]–584[7]; wzory nr: 1, 8, 13
Monika Żulińska – dział III rozdz. 3 art. 575, 576; dział III rozdz. 4 art. 577–580; dział III rozdz. 5 art. 584

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2018

ISBN 978-83-8124-645-3

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz podstawowych skrótów	11
Słowo wstępne	13
Wprowadzenie	15
Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych	23
Tytuł IV	
Łączenie, podział i przekształcanie spółek	25
Dział I	
Łączenie się spółek	25
Rozdział 1	
Przepisy ogólne	25
Art. 491. [Łączenie spółek]	25
Art. 492. [Sposoby łączenia]	31
Art. 493. [Rozwiązanie bez postępowania likwidacyjnego, dzień połączenia]	39
Art. 494. [Sukcesja uniwersalna praw i obowiązków]	43
Art. 495. [Oddzielne zarządzanie majątkiem]	54
Art. 496. [Pierwszeństwo wierzycieli i zabezpieczenie roszczeń]	57
Art. 497. [Odpowiednie stosowanie przepisów o powstaniu spółki]	60
Rozdział 2	
Łączenie się spółek kapitałowych	63
Art. 498. [Uzgodnienie planu połączenia]	63
Art. 499. [Elementy planu połączenia]	67
Art. 500. [Zgłoszenie planu połączenia do sądu]	77
Art. 501. [Sprawozdanie zarządu]	83
Art. 502. [Badanie planu przez biegłego, wyznaczenie biegłego]	86
Art. 503. [Opinia biegłego]	90
Art. 503 ¹ . [Zwolnienie z obowiązku badania przez biegłego]	93
Art. 504. [Zawiadomienie współników]	96
Art. 505. [Przeglądanie dokumentów przez współników]	101
Art. 506. [Uchwała o połączeniu]	104

Art. 507.	[Zgłoszenie uchwały do sądu]	113
Art. 508.	[Ogłoszenie połączenia]	129
Art. 509.	[Powództwo o uchylenie bądź stwierdzenie nieważności uchwały o połączeniu]	130
Art. 510.	[Skutki wyroku, wykreślenie wpisów]	140
Art. 511.	[Szczególne uprawnienia]	144
Art. 512.	[Solidarna odpowiedzialność członków organów]	148
Art. 513.	[Odpowiedzialność biegłego]	154
Art. 514.	[Zakaz objęcia udziałów własnych]	160
Art. 515.	[Połączenie przez przejęcie bez podwyższenia kapitału]	165
Art. 516.	[Uproszczone połączenie]	166
Rozdział 2 ¹		
Transgraniczne łączenie się spółek kapitałowych i spółki komandytowo-akcyjnej		
		170
Oddział 1		
Transgraniczne łączenie się spółek kapitałowych		
		170
Art. 516 ¹ .	[Połączenie transgraniczne]	170
Art. 516 ² .	[Zakaz uczestnictwa]	171
Art. 516 ³ .	[Elementy planu połączenia]	173
Art. 516 ⁴ .	[Ogłoszenie planu połączenia]	179
Art. 516 ⁵ .	[Sprawozdanie zarządu]	181
Art. 516 ⁶ .	[Wyznaczenie biegłego]	183
Art. 516 ⁷ .	[Prawo przeglądania dokumentów]	185
Art. 516 ⁸ .	[Skuteczność połączenia]	186
Art. 516 ⁹ .	[Zasady uczestnictwa]	188
Art. 516 ¹⁰ .	[Wyłączenie stosowania, zabezpieczenie wierzyciela]	191
Art. 516 ¹¹ .	[Odkup udziałów bądź akcji]	193
Art. 516 ¹² .	[Zaświadczenie o prawidłowości połączenia]	197
Art. 516 ¹³ .	[Zgłoszenie połączenia i jego elementy]	202
Art. 516 ¹⁴ .	[Zamienność udziałów lub akcji]	204
Art. 516 ¹⁵ .	[Wyłączenie stosowania]	205
Art. 516 ¹⁶ .	[Tryb uproszczony; wyłączenie]	206
Art. 516 ¹⁷ .	[Niedopuszczalność uchylenia lub stwierdzenia nieważności uchwały po połączeniu]	206
Art. 516 ¹⁸ .	[Postanowienie zezwalające na rejestrację połączenia]	207
Oddział 2		
Transgraniczne łączenie się spółki komandytowo-akcyjnej		
		208
Art. 516 ¹⁹ .	[Odpowiednie stosowanie]	208
Rozdział 3		
Łączenie się z udziałem spółek osobowych		
		209
Art. 517.	[Pisemne uzgodnienie planu]	209
Art. 518.	[Elementy planu połączenia]	212
Art. 519.	[Zgłoszenie planu połączenia do sądu]	215

Art. 520.	[Badanie planu połączenia przez biegłego]	220
Art. 521.	[Zawiadomienie wspólników]	228
Art. 522.	[Uchwała o połączeniu]	234
Art. 523.	[Zgłoszenie połączenia do rejestru]	240
Art. 524.	[Ogłoszenie połączenia]	244
Art. 525.	[Odpowiedzialność wspólników]	245
Art. 526.	[Odpowiedzialność członków organów]	253
Art. 527.	[Odpowiedzialność biegłego rewidenta]	258
Dział II		
Podział spółek		259
Art. 528.	[Podział spółek]	259
Art. 529.	[Rodzaje podziałów]	268
Art. 530.	[Rozwiązanie spółki dzielonej bez likwidacji]	276
Art. 531.	[Sukcesja uniwersalna praw]	279
Art. 532.	[Odpowiednie stosowanie przepisów o powstaniu spółki]	291
Art. 533.	[Uzgodnienie planu podziału]	293
Art. 534.	[Elementy planu podziału]	299
Art. 535.	[Zgłoszenie planu podziału do sądu]	311
Art. 536.	[Pisemne sprawozdanie zarządu]	315
Art. 537.	[Badanie planu podziału przez biegłego]	319
Art. 538.	[Opinia biegłego]	322
Art. 538 ¹ .	[Zgoda wspólników na zwolnienie z obowiązku sporządzenia dokumentów]	325
Art. 539.	[Zawiadomienie wspólników]	328
Art. 540.	[Przeglądanie dokumentów przez wspólników]	334
Art. 541.	[Uchwała połączeniowa]	338
Art. 542.	[Zgłoszenie uchwały o podziale do sądu]	349
Art. 543.	[Ogłoszenie o podziale]	357
Art. 544.	[Zaskarżanie uchwały podziałowej]	358
Art. 545.	[Skutki uchylenia lub unieważnienia uchwały podziałowej]	368
Art. 546.	[Odpowiedzialność za zobowiązania]	376
Art. 547.	[Uprawnienia szczególne]	389
Art. 548.	[Odpowiedzialność członków organów]	390
Art. 549.	[Odpowiedzialność biegłego]	394
Art. 550.	[Zakaz objęcia własnych udziałów]	397
Art. 550 ¹ .	[Podział w drodze rozdzielenia]	399
Dział III		
Przekształcenia spółek		401
Rozdział 1		
Przepisy ogólne		401
Art. 551.	[Przekształcenie spółki]	401
Art. 552.	[Dzień przekształcenia]	406

Art. 553.	[Zasada kontynuacji]	409
Art. 554.	[Obowiązek podawania dawnej firmy]	416
Art. 555.	[Odpowiednie stosowanie przepisów]	417
Art. 556.	[Wymogi przekształcenia]	419
Art. 557.	[Plan przekształcenia]	422
Art. 558.	[Elementy planu przekształcenia]	425
Art. 559.	[Poddanie badaniu biegłego planu przekształcenia]	428
Art. 560.	[Zawiadomienie wspólników]	432
Art. 561.	[Przeglądanie dokumentów przez wspólników]	437
Art. 562.	[Uchwała o przekształceniu]	439
Art. 563.	[Elementy uchwały o przekształceniu]	442
Art. 564.	[Wezwanie wspólników do oświadczenia o uczestnictwie] ...	452
Art. 565.	[Roszczenie o wypłatę]	455
Art. 566.	[Żądanie wyceny udziałów, akcji]	457
Art. 567.	[Zaskarżenie uchwały o przekształceniu]	462
Art. 568.	[Odpowiedzialność za szkody]	469
Art. 569.	[Zgłoszenie wniosku o przekształcenie]	471
Art. 570.	[Ogłoszenie przekształcenia]	473
 Rozdział 2		
Przekształcenie spółki osobowej w spółkę kapitałową		475
Art. 571.	[Wymagania]	475
Art. 572.	[Spółka jawna]	479
Art. 573.	[Spółka komandytowo-akcyjna]	484
Art. 574.	[Odpowiedzialność za zobowiązania spółki]	487
 Rozdział 3		
Przekształcenie spółki kapitałowej w spółkę osobową		497
Art. 575.	[Przekształcenie spółki kapitałowej w osobową]	497
Art. 576.	[Przekształcenie w spółkę komandytową bądź komandytowo-akcyjną]	499
 Rozdział 4		
Przekształcenie spółki kapitałowej w inną spółkę kapitałową		501
Art. 577.	[Przekształcenie spółki kapitałowej w inną spółkę kapitałową]	501
Art. 578.	[Unieważnienie dokumentów akcji]	504
Art. 579.	[Wygaśnięcie niektórych praw i obowiązków]	504
Art. 580.	[Sytuacja obligatariuszy]	506
 Rozdział 5		
Przekształcenie spółki osobowej w inną spółkę osobową		507
Art. 581.	[Przekształcenie spółki osobowej w inną spółkę osobową]	507
Art. 582.	[Uproszczone przekształcenie spółki jawnej bądź partnerskiej]	508
Art. 583.	[Żądanie przekształcenia przez spadkobiercę]	510
Art. 584.	[Odpowiedzialność wspólników]	514

Rozdział 6	
Przekształcenie przedsiębiorcy w spółkę kapitałową	515
Art. 584 ¹ . [Dzień przekształcenia]	515
Art. 584 ² . [Przejęcie praw i obowiązków]	517
Art. 584 ³ . [Zmiana firmy]	520
Art. 584 ⁴ . [Odpowiednie zastosowanie przepisów]	522
Art. 584 ⁵ . [Wymogi przekształcenia przedsiębiorcy w spółkę]	523
Art. 584 ⁶ . [Forma planu przekształcenia]	526
Art. 584 ⁷ . [Elementy planu przekształcenia przedsiębiorcy]	527
Art. 584 ⁸ . [Zadania biegłego rewidenta]	529
Art. 584 ⁹ . [Oświadczenie o przekształceniu przedsiębiorcy]	531
Art. 584 ¹⁰ . [Odpowiedzialność za szkody]	535
Art. 584 ¹¹ . [Wpis przekształcenia do rejestru]	539
Art. 584 ¹² . [Ogłoszenie o przekształceniu]	540
Art. 584 ¹³ . [Zakres odpowiedzialności za zobowiązania przedsiębiorcy przekształconego]	542
Wzory	545
Wzór 1. Plan połączenia	545
Wzór 2a. Zgłoszenie planu połączenia z wnioskiem o wyznaczenie biegłego	548
Wzór 2b. Zgłoszenie planu połączenia bez wniosku o wyznaczenie biegłego	550
Wzór 3. Sprawozdanie zarządu spółki w sprawie uzasadnienia połączenia	552
Wzór 4. Projekt zawiadomienia	554
Wzór 5. Uchwała przejmująca spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	556
Wzór 6. Zawiadomienie spółki przejmującej	558
Wzór 7. Uchwała o połączeniu	560
Wzór 8. Plan podziału	562
Wzór 9a. Zgłoszenie planu podziału z wnioskiem o wyznaczenie biegłego	567
Wzór 9b. Zgłoszenie planu podziału bez wniosku o wyznaczenie biegłego	569
Wzór 10. Sprawozdanie zarządu spółki w sprawie uzasadnienia podziału	571
Wzór 11. Zawiadomienie o planowanym podziale spółki dzielonej i przeniesieniu jej majątku	573
Wzór 12. Uchwała o podziale	575
Wzór 13. Plan przekształcenia	577
Wzór 14. Zawiadomienie o planowanym przekształceniu spółki przekształcanej	579
Wzór 15a. Uchwała o przekształceniu spółki jawnej w spółkę komandytową	581
Wzór 15b. Uchwała o przekształceniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w spółkę akcyjną	584
Wzór 16. Żądanie przekształcenia spółki	590
Wzór 17. Oświadczenie o przekształceniu jednoosobowej działalności gospodarczej w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością	591
Bibliografia	593
O Autorach	597

Wykaz podstawowych skrótów

ARiMR	– Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
k.c.	– ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1025)
KNF	– Komisja Nadzoru Finansowego
Konstytucja RP	– Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. poz. 483 ze zm.)
k.p.	– ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2018 r. poz. 917 ze zm.)
k.p.c.	– ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 155 ze zm.)
KRS	– Krajowy Rejestr Sądowy
k.s.h.	– ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1577 ze zm.)
MAR	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z 16.04.2014 r. w sprawie nadużyć na rynku (rozporządzenie w sprawie nadużyć na rynku) oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE (Dz.Urz. UE L 173, s. 1 ze zm.)
M&A	– <i>Mergers and Acquisitions</i>
MoP	– Monitor Prawniczy
MPH	– Monitor Prawa Handlowego
MSiG	– Monitor Sądowy i Gospodarczy
MSR	– Międzynarodowe Standardy Rachunkowości
MSSF	– Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej
NIP	– Numer Identyfikacji Podatkowej
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
o.p.	– ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2018 r. poz. 800 ze zm.)
OSNC	– Orzecznictwo Sądów Polskich. Izba Cywilna
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Seria A
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
PPO	– punkt przyjmowania ogłoszeń do MSiG

- p.p.m.** – ustawa z 4.02.2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. z 2015 r. poz. 1792)
- pr. bank.** – ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 1876 ze zm.)
- PrSp** – Prawo Spółek
- pr. up.** – ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 2344 ze zm.)
- REGON** – dziewięciocyfrowy numer podmiotu gospodarki narodowej w Rejestrze Gospodarki Narodowej
- r.s.s.p.r.** – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 17.11.2014 r. w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach (Dz.U. poz. 1667 ze zm.)
- SA** – sąd apelacyjny
- SN** – Sąd Najwyższy
- SO** – sąd okręgowy
- sp. z o.o.** – spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
- SR** – sąd rejonowy
- u.KRS** – ustawa z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2018 r. poz. 986 ze zm.)
- u.k.s.c.** – ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 300 ze zm.)
- UOKiK** – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
- u.o.k.k.** – ustawa z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2018 r. poz. 798 ze zm.)
- u.r.** – ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2018 r. poz. 395 ze zm.)
- WSA** – wojewódzki sąd administracyjny

Słowo wstępne

Spółki handlowe od czasów XIX w. stanowią najpowszechniejszą formę organizacyjno-prawną podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej. Od strony statystycznej popularność spółek handlowych wygląda wręcz imponująco, jako że odnotowana liczba tych podmiotów wynosi ponad 470 tysięcy, obejmując przedsiębiorstwa małe i średnie, a kończąc na największych. Wraz ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społeczno-gospodarczymi, zmienia się także podejście ustawodawcy do spółek handlowych. Poczynając od ustawy z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych, przyjęto założenie dopuszczające możliwość zmiany formy spółki handlowej, dzięki czemu prowadzona aktywność gospodarcza nie jest skazana na jeden tylko – raz wybrany – typ spółki, ale może podlegać transformacji w zależności od sytuacji i przedsiębiorcy i jego otoczenia zewnętrznego. Stąd problematyka przekształceń ustrojowych w obrębie spółek handlowych nabierała szczególnego znaczenia, czego uzewnętrznieniem jest zakres regulacji kodeksowej poświęcony tym procesom, obejmującej tytuł IV i art. od 491 do art. 584¹³. Potrzeba tak obszernej i wieloaspektowej regulacji wynika przede wszystkim z ciągłej zmienności życia gospodarczego, co z kolei wymaga od przedsiębiorców nieustannego adaptowania się do coraz to nowych warunków.

Niniejszy komentarz powstał z myślą zebrania bogatego i wieloletniego doświadczenia praktycznego oraz wiedzy prawniczej zespołu wybitnych prawników, doradzających w procesach podziałów, łączeń i przekształceń spółek handlowych. Aspekt praktyczny uwzględniony został na tle ogólnych zasad mechanizmów transformacyjnych spółek handlowych, jakie unormowane zostały w Kodeksie spółek handlowych, Całość opracowania wzbogacona została wzorami dokumentów i pism wykorzystywanymi w procesach transformacyjnych, co dodatkowo podnosi jego walor praktyczny.

W tym miejscu Redaktorzy pragną podziękować osobom, bez których zaangażowania i wysiłku Komentarz niniejszy by nie powstał: pani Katarzynie Bajorskiej, pani Urszuli Skicińskiej oraz pani Katarzynie Mani.

Redaktorzy

Wprowadzenie

Problematyka transformacji podmiotów gospodarczych z jednej formy organizacyjno-prawnej w inną nie od razu zyskała uznanie prawodawcy, ewoluując stopniowo w miarę rozwoju gospodarczego i coraz większej komplikacji procesów ekonomicznych, co prowadziło do powstawania coraz to nowych zjawisk transformacyjnych. Jeszcze w Kodeksie handlowym Napoleona z 1807 r., w tytule III, poświęconym ówczesnym spółkom, występującym pod nazwą towarzystw handlowych: możnoimiennym (prototyp spółki jawnej), komandytowym oraz anonimowym (prototyp spółki akcyjnej) brak było jakichkolwiek przepisów regulujących dopuszczalność i tryby wzajemnego przekształcania towarzystw handlowych, co skłania do wniosku, iż ta sfera zdarzeń handlowych wykształcała się w drodze historycznej ewolucji, w miarę udoskonalania konstrukcji spółki handlowej. Początkowo wykształciła się procedura fuzji, którą poddano pod szczególny reżim prawny, mając na celu zabezpieczenie interesów akcjonariuszy. Do pierwszych regulacji w tym przedmiocie należało unormowanie fuzji w niemieckim kodeksie handlowym z 1861 r., który przewidywał połączenie towarzystw akcyjnych w drodze rozwiązania towarzystwa i przeniesienia jego majątku, jak i zobowiązań na inne towarzystwo w zamian za akcje tego ostatniego, wydawane akcjonariuszom tego pierwszego towarzystwa. Wypracowany wówczas model fuzji zakładał takie mechanizmy ochronne jak: (i) zachowanie rozdzielności majątkowej łączących się towarzystw i oddzielne zarządzanie nimi aż do momentu zaspokojenia bądź zabezpieczenia wierzycieli towarzystwa rozwiązywanego, (ii) odpowiedzialność zarządu towarzystwa przejmującego wobec wierzycieli towarzystwa przejmowanego za osobne prowadzenie spraw tego ostatniego, (iii) obligatoryjność wpisania połączenia do rejestru handlowego wraz z odpowiedzialnością zarządu z tytułu dokonania odpowiedniego zgłoszenia, (iv) publiczne wezwanie wierzycieli towarzystwa podlegającego przejęciu do zgłaszania swoich wierzytelności. Kolejny niemiecki kodeks handlowy z 1897 r. wprowadził niewielkie modyfikacje w zakresie procedury łączenia spółek akcyjnych, przewidując np. dopuszczalność połączenia spółki akcyjnej ze spółką komandytowo-akcyjną. Z czasem instytucję fuzji przyjęło prawo brytyjskie z 1862 r., a także inne ustawodawstwa, jak np. węgierskie, włoskie czy szwajcarskie. U podstaw tego procesu gospodarczego leżały względy ekonomiczne, a zwłaszcza narastające w II połowie XIX w. procesy monopolizacji i koncentracji w przemyśle (por. J. Kaczkowski, *Zasady prawa akcyjnego*, Warszawa 1918, s. 773 i n.). Mimo krytycznej oceny tych zjawisk, korzyści,

jakie odnosiły duże przedsiębiorstwa przejmujące podmioty konkurencyjne, przeważały za poddaniem ich unormowaniom prawnym, jak chociażby przyznanie pierwszeństwa zaspokojenia interesów akcjonariuszy spółek przejmowanych przed akcjonariuszami spółki przejmującej, z racji wiarygodności powstałych przed przejęciem.

Przekształcenia towarzystw, czyli kolejna forma transformacji, traktowane były jako proces zbliżony do połączeń. Różnica, jaką dostrzegano między tymi zdarzeniami, polegała na tym, iż o ile przy fuzjach w miejsce przedsiębiorstwa przejmowanego wchodziło inne przedsiębiorstwo, o tyle przy przekształceniach przedsiębiorstwo przekształcane zachowywało swoją podmiotowość przy jednoczesnej zmianie strukturalno-organizacyjnej. Oznaczało to oparcie tego procesu na zasadzie kontynuacji bytu prawnego wraz ze zmianą formy prawnej. Przekształcenia spółek akcyjnych w spółki z ograniczoną odpowiedzialnością dopuszczała już niemiecka ustawa o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością z 1892 r., przy czym w praktyce głównymi motywami ich przeprowadzania były względy podatkowe i liberalniejszy reżim prawno-fiskalny wobec tego ostatniego typu spółki handlowej (por. J. Kaczkowski, *Zasady prawa...*, s. 781). Również austriacka ustawa o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością z 6.03.1906 r. w rozdziale IV „Przemiany innych spółek na spółki z ograniczoną odpowiedzialnością” dopuszczała przekształcenie spółki akcyjnej w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością.

W polskim prawie handlowym początkowo uregulowane zostały procesy łączenia się spółek akcyjnych i z ograniczoną odpowiedzialnością, co nastąpiło mocą rozporządzenia Prezydenta PR z 10.12.1924 r. o fuzji (łączeniu się) spółek akcyjnych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (Dz.U. poz. 968), które zastąpione zostało następnie rozporządzeniem Prezydenta RP z 22.03.1928 r. – Prawo o spółkach akcyjnych (Dz.U. poz. 383). Uregulowana w jego dziale VII procedura połączeniowa przewidywała dwie zasadnicze formy połączenia, a mianowicie *per incorporationem*, tj. przez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą z jednoczesnym wydaniem akcjonariuszom tej pierwszej akcji spółki drugiej, oraz *per unionem*, czyli w drodze zawiązania nowej spółki akcyjnej, na którą przenoszone były wszystkie składniki majątkowe spółek łączących się, zaś akcjonariuszom tych spółek wydawane były w zamian akcje spółki nowo zawiązanej. O ile pierwszy sposób był już przedmiotem wcześniejszych regulacji prawnych, o tyle drugi, jakkolwiek znany nauce prawa, został uregulowany po raz pierwszy, stanowiąc swoiste *novum* w prawie akcyjnym (por. J. Kaczkowski, *Polskie prawo akcyjne. Ustawa i komentarz*, Poznań 1929, s. 302 i n.). Polskie prawo handlowe – w przeciwieństwie np. do regulacji niemieckich – za warunek połączenia się spółek akcyjnych przyjęło konieczność podjęcia uchwał samoistnych przez walne zgromadzenia spółek uczestniczących w procesie łączenia, podczas gdy prawo niemieckie – na którym się wzorowano – zakładało podjęcie uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego przez walne zgromadzenie spółki przejmującej i uchwały o rozwiązaniu przez walne zgromadzenie spółki przejmowanej. Prawodawca polski dopuszczał ponadto możliwość przeprowadzenia połączenia bez konieczności podwyższania kapitału zakładowego, a mianowicie

w sytuacji gdy spółka przejmująca posiada akcje spółki przejmowanej, a także wtedy, gdy spółka przejmująca posiada swoje własne akcje nabyte zgodnie z przepisami prawa, które mogła wydać akcjonariuszom spółki przejmowanej. Rozwiązania te zostaną następnie przejęte przez Kodeks handlowy i wejdą na stałe do polskiego systemu prawa handlowego.

W przypadku łączenia się z udziałem spółek z ograniczoną odpowiedzialnością właściwe regulacje zostały zawarte w rozporządzeniu Prezydenta RP z 27.10.1933 r. – Prawo o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (Dz.U. poz. 602), gdzie uregulowano zarówno problematykę łączenia się spółek, jak i ich przekształcania.

Kolejnym aktem prawnym koncentrującym się na zagadnieniach nie tylko procesów łączenia, ale szerzej przekształceń, było rozporządzenie Prezydenta RP z 27.06.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. poz. 502 ze zm.). W Kodeksie handlowym zawarto rozwiązania, które nie tak dawno – w postaci odrębnych aktów, tj. Prawa o spółkach akcyjnych oraz Prawa o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością – weszły w życie jako przepisy zunifikowane na terenie całej Rzeczypospolitej Polskiej.

Dział XIII Kodeksu handlowego poświęcony został problematyce transformacji i zatytułowany był *Przekształcenie spółki akcyjnej i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością*. Jednocześnie w zakresie spółek handlowych osobowych dopuszczalne były przekształcenia spółki jawnej w komandytową, co regulował art. 114 Kodeksu handlowego. Na gruncie regulacji kodeksowej, która odnosiła się zarówno do fuzji, jak i przekształceń, dokonano zatem rozróżnienia przekształcenia jako drogi utrzymania bytu prawnego przy zmianie formy organizacyjno-prawnej oraz łączenia jako procesu zakładającego utratę bytu prawnego przez jednego bądź większą liczbę jego uczestników. Obecnie doktryna prawa handlowego – idąc śladem Kodeksu spółek handlowych (por. tytuł IV k.s.h.) – ogół tych procesów określa mianem prawnych form restrukturyzacji spółek handlowych, wyodrębniając je w osobną kategorię zbiorczą, jako tzw. restrukturyzację przedsiębiorstwa spółki (por. A. Witosz, *Łączenie, podział i przekształcanie spółek handlowych*, Warszawa 2007, s. 13 i n.). Niekiedy procesy te nazywane są także procesami transformacyjnymi (por. np. J. Jacyszyn, *Projekt ustawy – Prawo spółek handlowych (ogólna charakterystyka)*, „Rejent” 1999/1, s. 52; M. Michalski, *Spółka akcyjna*, Warszawa 2014, s. 741 i n.).

Zainteresowanie procesami transformacyjnymi, a następnie konieczność ich uregulowania były wynikiem zmian systemowych zapoczątkowanych przez transformację ustrojową oraz gospodarczą na początku lat 90. XX w. Momentem przełomowym było przekształcanie struktury podmiotowej gospodarki narodowej, także poprzez zmiany organizacyjno-prawne. Na początku lat 90. dominującą formą organizacyjno-prawną w gospodarce polskiej była forma przedsiębiorstwa państwowego. Liczba przedsiębiorstw państwowych u progu transformacji sięgała 8453 podmiotów na koniec grudnia 1990 r. (dane wg www.msp.gov.pl). Przyjęte założenia transformacyjne uwzględniały najpierw przeprowadzenie ich komercjalizacji, tj. zmiany formy przedsiębiorstwa państwowego w formę

spółki handlowej, przede wszystkim kapitałowej, tj. spółki akcyjnej bądź z ograniczoną odpowiedzialnością, co miało być etapem poprzedzającym proces właściwej prywatyzacji. Uchwalona 13.07.1990 r. ustawa o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. poz. 298 ze zm.) przewidywała przekształcanie przedsiębiorstw państwowych w jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, co stanowiło rozszerzenie katalogu dopuszczalnych procesów transformacyjnych. Procesy komercjalizacyjno-prywatyzacyjne rozwijała kolejna ustawa z 30.08.1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. poz. 561). Uwzględniając ten kontekst historyczno-polityczny, należy zauważyć, że rozwiązania przyjęte przez ustawodawcę polskiego w tym zakresie nie odbiegają znacząco od rozwiązań właściwych innym ustawodawstwom, jako że szeroko rozumiane procesy restrukturyzacyjne wyrażają ogólniejszą tendencję poszerzenia katalogu możliwości zmian organizacyjnych uczestników obrotu gospodarczego, co niewątpliwie sprzyja elastyczności systemów gospodarczych, stanowiąc jeden z warunków poziomu ich konkurencyjności. Konkurencyjność gospodarek jest zaś jednym z elementów zwiększenia zainteresowania inwestorów.

Usystematyzowanie i kompleksowe unormowanie poszczególnych procesów transformacyjnych na gruncie prawa polskiego nastąpiło jednak dopiero w Kodeksie spółek handlowych. Jak zauważono w doktrynie prawa handlowego, motywem, jakim kierował się ustawodawca, przyjmując tytuł IV k.s.h., zatytułowany „Łączenie, podział i przekształcanie spółek”, była racjonalizacja struktury przedsiębiorców wobec faktu, że z chwilą wejścia w życie tego kodeksu spółka cywilna traciła status przedsiębiorcy, a dotąd była ona najczęściej wybieraną formą prowadzenia działalności gospodarczej (tak por. A. Witosz, *Łączenie...*, s. 15). Odrębność uregulowania procesów transformacyjnych, przy nadaniu mu wyczerpującego charakteru, dowodzi rangi, jaką ustawodawca przypisuje aktualnie restrukturyzacji będącej odpowiedzią na zapotrzebowanie współczesnej praktyki obrotu gospodarczego. Jednocześnie przyjęcie założenia legislacyjnego, zakładającego uregulowanie każdego z możliwych sposobów restrukturyzacji w odrębnym tytule wraz z odesłaniami, zarówno do odpowiednich przepisów właściwych dla danego typu normatywnego spółki handlowej, jak i do przepisów prawa cywilnego z mocy odesłania z art. 2 k.s.h., nadaje temu uregulowaniu bardziej czytelny wymiar niż umieszczenie regulacji w przedmiocie restrukturyzacji oddzielnie w przypadku każdego typu spółki handlowej. Przyjęta – przez wyodrębnienie materii transformacyjnej w tytule IV k.s.h. – metoda regulacji sprzyja więc postulatowi przejrzystości i racjonalizuje skomplikowane procedury, bez względu na zróżnicowanie funkcji, jakie przypadają uczestnikom tych procesów w ich toku.

Na kształt regulacji odnoszącej się do dopuszczalnych form transformacji spółek handlowych wpływ w niebagatelnym zakresie wywarło prawo UE. Po pierwsze, regulacja dotycząca łączenia spółek swoją treść zawdzięcza w znacznej części nieobowiązującej już trzeciej dyrektywie Rady z 9.10.1978 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g Traktatu, dotyczącej łączenia się spółek akcyjnych (78/855/EWG) (Dz.Urz. WE L 295, s. 36). W doktrynie prawa handlowego podnosi się, iż trzecia dyrektywa nie raziała kazuistyką,

stwarzając natomiast dla państw członkowskich szeroki wachlarz metod implementacyjnych (por. T. Siemiątkowski, R. Potrzeuszcz [w:] *Kodeks spółek handlowych*, red. T. Siemiątkowski, R. Potrzeuszcz, t. 4, Warszawa 2011, s. 29). Kolejnym aktem wprowadzającym rozwiązania z obszaru łączenia się spółek była dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/35/UE z 5.04.2011 r. dotycząca łączenia się spółek akcyjnych (Dz.Urz. UE L 110, s. 1). Przewidywała ona wyłączenie spod procedur łączeniowych spółek osobowych handlowych jako spółek występujących w roli spółek przejmujących albo nowo zawiązywanych z uwagi na bezpośredni charakter relacji wiążących wspólników spółki osobowej, co z kolei przekłada się na ich odpowiedzialność osobistą i uznawane jest za przeszkodę w przypadku przedsięwzięć o dużych rozmiarach, mogłoby bowiem stanowić zagrożenie dla interesów wierzycieli kapitałowej spółki jako spółki przejmowanej.

Aktualnie problematyka łączenia i podziału spółek na poziomie prawa europejskiego uregulowana została w przepisach tytułu II dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/1132 z 14.06.2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek (Dz.Urz. UE L 169, s. 46). W ramach tego aktu rozdział I odnosi się do zagadnień łączenia spółek akcyjnych, podczas gdy rozdział II koncentruje się na problematyce transgranicznego łączenia się spółek kapitałowych, zaś rozdział III poświęcony został podziałom spółek akcyjnych.

W miarę wzrostu znaczenia problematyki transgranicznej również prawo UE wyznaczyło kierunek zmian prawa spółek, zwłaszcza w dziesiątej dyrektywie 2005/56/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 26.10.2005 r. w sprawie transgranicznego łączenia się spółek kapitałowych (Dz.Urz. UE L 310, s. 1), której implementacji ustawodawca polski dokonał mocą ustawy z 25.04.2008 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. poz. 524), wprowadzając przepisy przewidujące łączenie się spółek kapitałowych oraz spółki komandytowo-akcyjnej ze spółkami zagranicznymi utworzonymi zgodnie z prawem państwa członkowskiego UE lub państwa-strony umowy o EUG i mającej statutową siedzibę bądź główny organ zarządzający, bądź główny swój zakład na terenie państwa należącego do UE bądź państwa strony umowy o EOG, przy czym w procesie takiego łączenia spółka komandytowo-akcyjna nie może być spółką przejmującą albo spółką nowo zawiązaną. Jednocześnie wraz z powiązaniem transgranicznego łączenia się spółek z obligatoryjnym uczestnictwem pracowników spółki w jej organach art. 516⁹ k.s.h. przewidywał, że zasady przedmiotowego uczestnictwa miały być określone w odrębnych przepisach szczególnych. W konsekwencji zostały one określone mocą ustawy z 25.04.2008 r. o uczestnictwie pracowników w spółce powstałej w wyniku transgranicznego połączenia się spółek (Dz.U. poz. 525). Obecnie problematyka procesów transgranicznego łączenia się spółek – wraz z zagadnieniami uczestnictwa pracowników – w prawie UE uregulowana jest w przepisach dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/1132 z 14.06.2017 r.

W przeciwieństwie do procesów łączenia się spółek, ich podział nie był rozpoznawany przez przepisy Kodeksu handlowego i pod tym względem regulacja zamieszczona w dziale II tytułu IV k.s.h. stanowi *novum* w polskim prawie spółek (por. A. Kidyba, *Prawo*

handlowe, Warszawa 2013, s. 543). Regulacja powyższa została oparta na przepisach szóstej dyrektywy Rady 82/891/WE z 17.12.1982 r. dotyczącej podziału spółek (Dz.Urz. WE L 378, s. 47), zakładających proces odwrotny do procesu połączenia spółek w drodze podziału majątku spółki dzielonej bez przeprowadzenia jej likwidacji między dwie lub więcej spółek, zarówno już istniejących, jak też nowo utworzonych.

Systematyka tytułu IV k.s.h. została przeprowadzona według kryterium formy transformacji, toteż składają się na niego trzy działy: I – zatytułowany „Łączenie się spółek”, obejmujący art. 491–527 k.s.h., pogrupowane w rozdziały: 1 „Przepisy ogólne”, 2 „Łączenie się spółek kapitałowych”, 2¹ „Transgraniczne łączenie się spółek kapitałowych i spółki komandytowo-akcyjnej” oraz 3 „Łączenie się z udziałem spółek osobowych”; II – zatytułowany „Podział spółek”, na który składają się art. 528–550¹ k.s.h., oraz III – zatytułowany „Przekształcenia spółek”, na który składają się podrozdziały: 1 „Przepisy ogólne”, 2 „Przekształcenie spółki osobowej w spółkę kapitałową”, 3 „Przekształcenie spółki kapitałowej w spółkę osobową”, 4 „Przekształcenie spółki kapitałowej w inną spółkę kapitałową”, 5 „Przekształcenie spółki osobowej w inną spółkę osobową” oraz 6 „Przekształcenie przedsiębiorcy w spółkę kapitałową”, tj. art. 551–584¹³ k.s.h. W ramach tej systematyki przepisy dotyczące łączenia się spółek, podziału i przekształcania stanowią wyodrębniony i kompleksowo ujęty zespół regulacji, w ramach którego unormowane zostają, po pierwsze, zagadnienia proceduralne, w tym metody dokonywania określonej formy transformacji, po drugie zaś, instytucje właściwe danej formie restrukturyzacyjnej. Nie bez znaczenia pozostają również normy odsyłające do przepisów regulujących dany typ normatywny spółki handlowej. Co więcej, poszczególne formy transformacji wymuszają równoległe stosowanie przepisów o charakterze publiczno-prawnym, nakierowanych na ochronę rynku, jak przepisy ustawy z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2017 r. poz. 229 ze zm.). Będą one miały zastosowanie w przypadku łączenia się spółek czy podziału, ale nie w razie ich przekształcania, ponieważ ta ostatnia forma restrukturyzacji spółek handlowych nie prowadzi do zmiany ich pozycji rynkowej. Brak bowiem wówczas podstaw do uznania, iż miałyby nastąpić efekt w postaci koncentracji podmiotowej (por. M. Litwińska-Werner [w:] *System prawa prywatnego*, t. 17B, *Prawo spółek kapitałowych*, red. S. Sołtysiński, Warszawa 2016, s. 1241).

Każdy z dopuszczalnych przez prawo procesów transformacyjnych nakierowany jest na uzyskanie właściwych mu celów. W przypadku łączenia się spółek mamy z reguły do czynienia z konsolidacją w ramach tej samej branży, czego efektem ma być zwiększenie pozycji spółki przejmującej bądź nowo utworzonej wobec konkurencji czy też przeciwdziałanie ze strony uczestniczących w połączeniu spółek rosnącej pozycji monopolistycznej innego podmiotu, czy wręcz próba wzmocnienia słabnącej pozycji. Niekiedy jako cel łączenia wskazuje się także na mechanizmy obrony przed wrogim przejęciem (por. A. Kidyba, *Prawo...*, s. 519). Łączenie się spółek – przede wszystkim kapitałowych – trzeba zdecydowanie odróżnić od przypadków nabycia czy objęcia akcji bądź udziałów jednej spółki przez drugą, co prowadzi do wzrostu zaangażowania kapitałowego w akcjonariacie (strukturze udziałowej) tej pierwszej, dzięki czemu uzyskuje ona możliwość oddziaływania na

spółkę przejętą poprzez wykorzystanie mechanizmów kontroli kapitałowej. W literaturze przedmiotu zwraca się zatem uwagę, iż w świetle przepisów Kodeksu spółek handlowych sytuacja polegająca na nabyciu akcji czy udziałów w jednej spółce przez inną, przyznająca tej drugiej kontrolę nad pierwszą, nie podpada pod definicję łączenia się spółek w drodze przejęcia (tak por. A. Witosz, A.J. Witosz [w:] *System prawa prywatnego*, t. 17B, *Prawo spółek...*, red. S. Sołtysiński, s. 1067). W tej sytuacji zachowana pozostaje autonomia i podmiotowość spółki, nad którą przejmowana jest kontrola, co określa się mianem przejęcia (*takeover*). W wyniku tej operacji rodzi się stosunek dominacji – po stronie spółki przejmującej kontrolę, oraz zależności – po stronie spółki, nad którą kontrola jest przejmowana. Tak rozumiane przejęcie może mieć charakter przejęcia „przyjaznego” albo „wrogiego”, co ma wymiar pozaprawny, kryterium rozstrzygającym o takiej kwalifikacji jest bowiem stopień współdziałania spółki nabywającej akcje czy udziały ze spółką przejmowaną, tj. z jej współnikami (akcjonariatem) czy organami, jak zarząd.

Połączenie się spółek nie powinno doprowadzić do pogorszenia pozycji akcjonariuszy (wspólników) spółek łączących się sprzed tej operacji, wobec czego ustawodawca przewidział w tym przypadku sukcesję zarówno w obszarze praw i obowiązków cywilnoprawnych, jak i sukcesję administracyjną, chociaż ta ostatnia podlegać może określonym ograniczeniom, wynikającym bądź z ustawy, bądź z właściwej decyzji administracyjnej. Ponadto art. 494 § 5 k.s.h. dopuszcza możliwość zgłoszenia sprzeciwu przez organ, który wydał koncesję lub zezwolenie. Równie ważnym zagadnieniem jest kwestia sukcesji podatkowej, tj. przejęcia praw i obowiązków podatkowych, co reguluje art. 93 o.p., który posługuje się sformułowaniem o szerokim zakresie znaczeniowym, stwierdzając o wstąpieniu „we wszelkie przewidziane w przepisach prawa podatkowego prawa i obowiązki”.

Podział spółek jako druga z dopuszczalnych form transformacji spółek handlowych polega na rozwiązaniu spółki dotychczasowej i utworzeniu na bazie jej majątku dwóch lub więcej spółek kapitałowych. Ustawa rozróżnia przy tym podział: (i) przez przejęcie, tj. w drodze przeniesienia majątku spółki dzielonej na inne spółki w zamian za udziały lub akcje spółki przejmującej, które obejmują wspólnicy spółki dzielonej (por. art. 529 § 1 pkt 1 k.s.h.), (ii) przez zawiązanie nowych spółek, na które przechodzi cały majątek spółki dzielonej w zamian za udziały lub akcje nowych spółek (por. art. 529 § 1 pkt 2 k.s.h.), (iii) przez przejęcie i zawiązanie nowej spółki, co polega na przeniesieniu całego majątku spółki dzielonej na spółkę istniejącą i spółkę nowo zawiązaną (por. art. 529 § 1 pkt 3 k.s.h.), (iv) przez wydzielenie, czyli przez przeniesienie części majątku spółki dzielonej na istniejącą spółkę lub spółkę nowo zawiązaną (por. art. 529 § 1 pkt 4 k.s.h.). Skutkiem podziału jest więc rozwiązanie spółki dzielonej, co następuje w przypadku tzw. rozbioru, albo utrzymanie jej bytu prawnego i swoiste wydzielenie z niej majątku, z wykorzystaniem którego powstają spółki inne lub który wzmocni spółkę już istniejącą. Jak podnosi się w doktrynie prawa handlowego, celem podziału jest racjonalizacja procesów gospodarczych, chociaż może on być wykorzystany na potrzeby neutralizacji konfliktów zachodzących w łonie spółki dzielonej, uniemożliwiających jej prawidłowe funkcjonowanie (por. np. A. Kidyba,

Prawo..., s. 543). Ustawodawca przewidział wszakże liczne ograniczenia zawężające możliwości przeprowadzania podziału. Po pierwsze, spod trybu podziału wyłączono jednak spółki osobowe (por. art. 528 § 2 k.s.h.). Po drugie, niedopuszczalny jest podział spółki akcyjnej w sytuacji, kiedy cały kapitał zakładowy tej spółki nie został jeszcze pokryty (por. art. 528 § 1 zd. 2 k.s.h.). Po trzecie, spółka nie może podlegać podziałowi wówczas, gdy na skutek wszczęcia likwidacji przystąpiono do podziału jej majątku (por. art. 528 § 3 k.s.h.) oraz po czwarte, kiedy nastąpiło ogłoszenie jej upadłości (por. art. 528 § 3 *in fine* k.s.h.). Z punktu widzenia skutków podziału zakłada on, iż spółka dzielona podlega rozwiązaniu bez konieczności przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego, co następuje w dniu podziału, tj. w dniu wykreślenia jej z rejestru przedsiębiorców. Natomiast w przypadku podziału przez wydzielenie, wydzielenie nowej spółki następuje w dniu jej wpisania do rejestru, a gdy wydzielenie odbywa się w drodze przeniesienia części majątku spółki dzielonej na spółkę już istniejącą, dniem wydzielenia jest dzień wpisania do rejestru podwyższenia kapitału zakładowego spółki przejmującej.

Przekształcenie spółki handlowej polega na zmianie formy organizacyjno-prawnej z zachowaniem tożsamości praw i obowiązków podmiotu przekształcanego (tak por. A. Kidyba, *Prawo...*, s. 555). Celem, na którym koncentruje się przekształcenie, jest utrzymanie ciągłości podmiotowej uczestników tej formy transformacji przy jednoczesnej zmianie formy organizacyjno-prawnej, która może być bardziej dostosowana do zmieniających się warunków prowadzonej działalności. Pozwala ona spółce zachować swoją bazę klientów, utrzymując wypracowaną dotąd pozycję na rynku, a równocześnie w trakcie tego procesu utrzymane zostają w mocy dotychczasowe koncesje i zezwolenia. W literaturze przedmiotu zwraca się również uwagę na fakt, że motywy skłaniające spółki do przekształcenia mogą wynikać z okoliczności wewnętrznych, jak np. względy organizacyjno-menedżerskie, zmiana relacji właścicielskich i potrzeba ograniczenia wpływu wspólników na bieżące zarządzanie spółką, a nawet ograniczenie czy wręcz wyłączenie kontroli osobistej tych ostatnich, jako nadmiernie uciążliwej i nieefektywnej (por. m.in. A. Kidyba, *Prawo...*, s. 555). Przekształcenie nie podlega ograniczeniom podmiotowym, toteż może obejmować zarówno spółki osobowe, jak i kapitałowe. Szczególną rolę odgrywają przepisy przewidujące przekształcenie spółki cywilnej w spółkę handlową. W tym ostatnim przypadku mamy do czynienia z regulacją podstawową, przewidzianą w art. 551 § 2 k.s.h., który umożliwia przekształcenie spółki cywilnej w spółkę handlową inną niż jawna, oraz z regulacją przewidzianą w art. 26 § 4–6 k.s.h., odnoszącą się do przekształcenia spółki cywilnej w spółkę jawną. Warto przy tym zauważyć, że z racji odmienności konstrukcyjnej i różnej natury prawnej spółek handlowych i spółki cywilnej nie ma możliwości przekształcenia odwrotnego, tj. spółki handlowej w spółkę cywilną. W przypadku przekształcania ustawa przewiduje ograniczenia w jego przeprowadzaniu, zakazując przekształcenia spółki w likwidacji, wówczas gdy rozpoczęto już podział majątku, a także przekształcenie spółki w upadłości (por. art. 551 § 4 k.s.h.).

prof. dr hab. Marek Michalski

USTAWA

z dnia 15 września 2000 r.

Kodeks spółek handlowych¹

(tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 1577; zm.: Dz.U. z 2018 r. poz. 398, poz. 650)

---

¹ Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji transpozycji następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- 1) pierwszej dyrektywy Rady 68/151/EWG z 9 marca 1968 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w Państwach Członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności w całej Wspólnocie, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników jak i osób trzecich (Dz.Urz. WE L 65 z 14.03.1968, str. 8, z późn. zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 3, z późn. zm.);
- 2) drugiej dyrektywy Rady 77/91/EWG z 13 grudnia 1976 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w Państwach Członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich w zakresie tworzenia spółki akcyjnej, jak również utrzymania i zmian jej kapitału (Dz.Urz. WE L 26 z 31.01.1977, str. 1, z późn. zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 8, z późn. zm.);
- 3) trzeciej dyrektywy Rady 78/855/EWG z 9 października 1978 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g Traktatu, dotyczącej łączenia się spółek akcyjnych (Dz.Urz. WE L 295 z 20.10.1978, str. 36, z późn. zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 42, z późn. zm.);
- 4) szóstej dyrektywy Rady 82/891/EWG z 17 grudnia 1982 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g Traktatu dotyczącej podziału spółek akcyjnych (Dz.Urz. WE L 378 z 31.12.1982, str. 47, z późn. zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 50, z późn. zm.);
- 5) jedenastej dyrektywy Rady 89/666/EWG z 21 grudnia 1989 r. dotyczącej wymogów ujawniania informacji odnośnie do oddziałów utworzonych w Państwie Członkowskim przez niektóre rodzaje spółek podlegających prawu innego państwa (Dz.Urz. WE L 395 z 30.12.1989, str. 36, z późn. zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 100, z późn. zm.);
- 6) dwunastej dyrektywy Rady 89/667/EWG w sprawie prawa spółek z 21 grudnia 1989 r. dotyczącej jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (Dz.Urz. WE L 395 z 30.12.1989, str. 40, z późn. zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 104, z późn. zm.);
- 7) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/17/WE z 19 marca 2001 r. w sprawie reorganizacji i likwidacji zakładów ubezpieczeń (Dz.Urz. WE L 110 z 20.04.2001, str. 28; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 6, t. 4, str. 3);
- 8) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/24/WE z 4 kwietnia 2001 r. w sprawie reorganizacji i likwidacji instytucji kredytowych (Dz.Urz. WE L 125 z 05.05.2001, str. 15; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 6, t. 4, str. 15).

TYTUŁ IV

Łączenie, podział i przekształcanie spółek

DZIAŁ I

Łączenie się spółek

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 491. [Łączenie spółek]

§ 1. Spółki kapitałowe mogą się łączyć między sobą oraz ze spółkami osobowymi; spółka osobowa nie może jednakże być spółką przejmującą albo spółką nowo zawiązaną.

§ 1¹. Spółka kapitałowa oraz spółka komandytowo-akcyjna mogą łączyć się ze spółką zagraniczną, o której mowa w art. 2 pkt 1 dyrektywy 2005/56/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 2005 r. w sprawie transgranicznego łączenia się spółek kapitałowych (Dz. Urz. UE L 310 z 25.11.2005, str. 1), utworzoną zgodnie z prawem państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa-strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym i mającą siedzibę statutową, zarząd główny lub główny zakład na terenie Unii Europejskiej lub państwa-strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (połączenie transgraniczne). Spółka komandytowo-akcyjna nie może jednakże być spółką przejmującą albo spółką nowo zawiązaną.

§ 2. Spółki osobowe mogą się łączyć między sobą tylko przez zawiązanie spółki kapitałowej.

§ 3. Nie może się łączyć spółka w likwidacji, która rozpoczęła podział majątku, ani spółka w upadłości.

I. Uwagi ogólne

1. Komentowany przepis zawiera omówienie podstawowych reguł dotyczących możliwości łączenia się spółek prawa handlowego. Przepis ten otwiera tytuł VI Kodeksu spółek handlowych: „Łączenie, podział i przekształcanie spółek” – i zawiera podstawową regulację prawną zjawiska określanego w praktyce łącznie jako transakcje M&A (*Mergers and Acquisition*).

2. Podjęcie decyzji o przeprowadzeniu danej transakcji uwarunkowane jest co do zasady względami ekonomicznymi. Przeprowadzenie transakcji ma służyć optymalizacji kosztów związanych z zarządzaniem daną spółką.
3. Istotą i celem łączenia się spółek jest scalenie dwóch lub większej liczby organizmów gospodarczych, które po połączeniu kontynuują działalność w ramach jednego podmiotu (A. Helin, K. Zorde, A. Bernaziuk, R. Kowalski, *Fuzje i przejęcia spółek kapitałowych. Zagadnienia rachunkowe i podatkowe*, Warszawa 2014). Łączenie się spółek polega na tym, iż majątek jednej z łączących się spółek przechodzi na inną spółkę. Połączenie to może zostać dokonane w dwojaki sposób, tj. przez:
  - 1) przeniesienie całego majątku spółki (przejmowanej) na inną spółkę (przejmującą) za udziały lub akcje, które spółka wydaje wspólnikom spółki przejmowanej (łączenie się przez przejęcie, połączenie *per incorporationem*);
  - 2) zawiązanie spółki kapitałowej, na którą przechodzi majątek wszystkich łączących się spółek za udziały lub akcje nowej spółki (łączenie się przez zawiązanie nowej spółki, połączenie *per unionem*; zob. A. Szumański [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 4, *Łączenie, podział i przekształcanie spółek. Przepisy karne. Komentarz do artykułów 491–633*, Warszawa 2009, s. 174–175).

II. Dopuszczalność połączenia

1. Ustawodawca uregulował jednocześnie to, jakie podmioty mogą w danym rodzaju połączenia uczestniczyć. Z treści komentowanego przepisu wynika, iż mogą się łączyć:
  - 1) spółki kapitałowe tych samych bądź różnych typów (tj. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością ze spółką akcyjną, dwie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, dwie spółki akcyjne); niedopuszczalne jest natomiast połączenie spółek kapitałowych przez utworzenie spółki osobowej;
  - 2) spółka kapitałowa ze spółką osobową z tym zastrzeżeniem, że spółka osobowa nie może być spółką przejmującą ani spółką nowo zawiązaną;
  - 3) spółki osobowe tych samych bądź różnych typów, z tym że połączenie to może nastąpić wyłącznie przez zawiązanie spółki kapitałowej.
2. Z powyższego wynika zatem, iż finalnym rezultatem każdego połączenia jest zawsze spółka kapitałowa, czy to na zasadzie powstania, czy kontynuacji bytu prawnego spółki przejmującej. Nigdy natomiast nie zdarzy się tak, że swego rodzaju finalnym produktem połączenia będzie spółka osobowa.
3. Konsekwencją połączenia jest ustanie bytu prawnego co najmniej jednej z łączących się spółek.
4. Istotne jest również to, że w połączeniu może brać udział większa liczba podmiotów, tj. więcej niż tylko dwie spółki kapitałowe lub spółki osobowe (K. Oplustil [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. G. Bieniek, Legalis 2017, art. 491, nb 5).

5. Ustawodawca nie przewidział wymogu, aby nowo powstała spółka miała taką samą formę, jaką miała dotychczas jedna z łączących się spółek, zatem np. w następstwie połączenia spółki akcyjnej ze spółką jawną może dojść do zawiązania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W konsekwencji w następstwie połączenia mogą zostać osiągnięte dwa cele gospodarcze, tj. koncentracja majątkowa oraz przekształcenie formy prawnej łączących się spółek (por. M. Rodzynkiewicz, *Łączenie się spółek. Komentarz*, Warszawa 2003, s. 15; K. Oplustil [w:] *Kodeks...*, red. G. Bieniek, 2017, art. 491, nb 5).
6. Za dopuszczalne należy też uznać jednoczesne przejście kilku spółek przez jedną spółkę kapitałową (por. M. Rodzynkiewicz, *Łączenie...*, s. 15; K. Oplustil [w:] *Kodeks...*, red. G. Bieniek, 2017, art. 491, nb 5). Zaletą takiego sposobu połączenia jest niewątpliwie przyspieszenie procesu restrukturyzacji w danej grupie spółek, z jednoczesnym obniżeniem kosztów całej procedury (A. Szumański, *Jednoczesne przejście spółek kapitałowych oraz skutki tzw. wyłączenia z przejścia jednej spółki przejmowanej*, PPH 2011/6, s. 8).
7. Obowiązująca regulacja nie zawiera szczególnych ograniczeń w zakresie dopuszczalności połączenia między spółkami jednoosobowymi. Dopuszczalna jest zatem sytuacja, w której spółka jednoosobowa będzie jedną ze stron transakcji, jak również taka sytuacja, gdy po obu stronach transakcji wystąpią spółki osobowe. A. Witosz ([w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 17b, *Prawo spółek kapitałowych*, red. S. Sołtysiński, Warszawa 2016, art. 491) zwraca uwagę, iż połączenie spółek jednoosobowych jest dopuszczalne: „nawet w sytuacji, gdy jedynym wspólnikiem albo akcjonariuszem tych jednoosobowych spółek jest ta sama spółka albo gdy kilka jednoosobowych spółek połączyło się przez zawiązanie nowej spółki kapitałowej”. Pogląd ten należy podzielić, brak jest uzasadnionych powodów, dla których w tym wypadku należałoby jeszcze bardziej ograniczyć obowiązujące zasady łączenia się spółek.
8. Dopuszczalne jest także łączenie spółek, pomiędzy którymi istnieje stosunek dominacji bądź zależności. W art. 516 k.s.h. ustawodawca przewidział procedurę mającą na celu swego rodzaju uproszczenie przejścia spółki zależnej przez spółkę dominującą (*upstream merger*; zob. szerzej na temat połączenia *upstream merger* w komentarzu do art. 492 i 516), która posiada udziały lub akcje o łącznej wartości nominalnej nie niższej niż 90% kapitału zakładowego spółki przejmowanej, lecz nieobejmującej całego jej kapitału. Taka procedura jest natomiast wyłączona w sytuacji, gdy spółką przejmującą jest spółka publiczna.
9. Kolejnym dopuszczalnym sposobem połączenia jest tzw. połączenie odwrotne (*downstream merger*; zob. szerzej na temat połączenia *downstream merger* w komentarzu do art. 492), czyli połączenie, w którym spółką przejmującą jest spółka zależna, a spółką przejmowaną – spółka dominująca (K. Oplustil [w:] *Kodeks...*, red. G. Bieniek, 2017, art. 491, nb 12; A. Opalski, W. Achramowicz, *Kontrowersje wokół przejścia spółki dominującej przez zależną spółkę z o.o.*, MPH 2013/3, s. 5 i n.). Od strony praktycznej w przypadku takiego połączenia dochodzi do tego, iż przejmująca spółka zależna nabywa w drodze sukcesji

Marek Michalski – profesor doktor habilitowany nauk prawnych, kierownik Katedry Prawa Gospodarczego Prywatnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz dziekan Wydziału Prawa i Administracji tej uczelni; prezes Sądu Polubownego przy Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych S.A.; arbiter Sądu Arbitrażowego przy Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan oraz wielokrotny ekspert Biura Studiów i Ekspertyz Sejmu RP; sędzia Sądu Polubownego przy Komisji Nadzoru Finansowego; członek zespołu do Spraw Reformy Prawa Spółek Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego i członek Komisji Kodyfikacyjnej do grudnia 2015 r.; od 2017 r. arbiter stały Sądu Polubownego przy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej; autor wielu publikacji z dziedziny prawa spółek.

Maciej Kożuchowski – radca prawny, wspólnik Kancelarii GESSEL; specjalizuje się w transakcjach fuzji i przejęć (M&A), bieżącej obsłudze korporacyjnej spółek prawa handlowego oraz prawnych aspektach procesów pozyskiwania finansowania dla przedsiębiorców.

Publikacja ma charakter komentarza praktycznego, koncentrującego się na zagadnieniach związanych z faktycznym zastosowaniem procedur łączenia, podziału i przekształcania spółek handlowych w codziennym obrocie gospodarczym.

Autorzy – przede wszystkim doradcy transakcyjni – korzystając ze swojego bogatego doświadczenia w obsłudze podmiotów gospodarczych, przybliżyli tę skomplikowaną problematykę.

W komentarzu kompleksowo omówiono przebieg regulowanych Kodeksem spółek handlowych procedur połączenia, podziału oraz przekształcenia na każdym ich etapie – zarówno menedżerskim, jak i właścicielskim oraz sądowym. Na szczególną uwagę zasługuje przy tym szczegółowe omówienie połączeń transgranicznych, coraz częściej spotykanych w praktyce obrotu.

Analizę poszczególnych regulacji prawnych uzupełnia zbiór wzorcowych dokumentów i pism mających zastosowanie w procedurach łączenia, podziału i przekształcania spółek handlowych.

Opracowanie jest skierowane do menedżerów, przedsiębiorców, ale także adwokatów, radców prawnych i sędziów.

Wzory pism zawarte w publikacji są dostępne w wersji elektronicznej do pobrania ze strony: www.wzory-ksh-laczenie-podzial-przekształcanie-spolek.wolterskluwer.pl – po wpisaniu zamieszczonego w książce kodu aktywacyjnego. Wzory można modyfikować i dostosowywać do własnych potrzeb.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01
ZAMOWIENIA@WOLTERSCLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL